

Nr 189.

Av fru Nordgren m. fl., angående vissa ändringar i gällande bestämmelser om arvsrätt m. m.

1917 års barnlagstiftning innebar ett betydande steg framåt i fråga om de utom äktenskap födda barnens rättsliga och ekonomiska ställning. Dock medförde de nya bestämmelserna i åtskilliga avseenden icke full likställighet med barn i äktenskap ens i de fall, då föräldrarna leva tillsammans i stadigvarande förbindelse och faderskapet är fullt erkänt. Särskilt beträffande rätt till arv efter fadern, och till dennes släktnamn, intaga ifrågavarande barn alltjämt en särställning, som knappast kan anses förenlig med rättvisa och rimlighet.

Ett barn utom äktenskap har enligt gällande lag om arv icke arvsrätt efter fadern, försåvitt det ej är s. k. trolovningsbarn eller fadern i viss föreskriven ordning avgivit förklaring, att barnet skall hava samma rätt till arv efter honom som barn av äktenskaplig börd. Efter fädernefränder har barnet i intet fall arvsrätt.

Enligt norsk lag ha barn utom äktenskap, födda efter den 1 januari 1917, i princip samma arvsrätt som barn i äktenskap även efter fader och fädernefränder, försåvitt faderskapet är fastställt enligt barnalagens bestämmelser. Och i sammanhang med det förslag till ny lag om barn utom äktenskap, som för kort tid sedan framlagts i Danmark, föreslås sådan ändring i där gällande arvslag, att dess bestämmelser om ifrågavarande barns arvsrätt i huvudsak komma att överensstämma med de norska.

Med hänsyn till den svenska lagens regler rörande faderskapets fastställande torde emellertid en sådan generell bestämmelse angående utomäktenskapligt barns rätt till arv efter fader och fädernefränder icke kunna genomföras i Sverige. Enligt den norska lagen blir den av modern uppgivne mannen genom dom förklarad vara barnets fader, om rätten finner det bevisat, att han haft sådant samlag med modern, att han kan vara fader till barnet, och rätten icke finner skäl till antagande, att modern haft sådant samlag med någon annan, eller det i övrigt föreligger omständigheter, som gör det tvivelaktigt, om den uppgivne mannen är barnets fader. I de sistnämnda fallen förklaras mannen icke vara fader, men väl bidragspliktig till barnet. I den svenska lagen om barn utom äktenskap däremot stadgas, att svaranden i ett barnuppfostringsmål skall anses såsom fader, om det utretts, att han haft samlag med modern å tid, då barnet kan hava avlats, såframt det ej är uppenbart, att barnet ej avlats vid detta samlag. Denna regel, som vi anse fullt tillfredsställande och i vilken vi följaktligen icke avse någon

ändring, föranleder att i vissa fall arvsrätt mellan den för fader förklarade och barnet icke torde böra förekomma.

Om däremot faderskapet är otvivelaktigt, och särskilt då föräldrarna sammanbo, eller förbindelsen mellan dem eljest är av mera varaktig natur, även om trolovning i lagens mening icke föreligger, är det uppenbart, att arvsrätt mellan fader och barn borde förefinnas.

Såsom skäl emot utomäktenskapligt barns arvsrätt efter fader har anförts, att det kan vålla svårigheter för mannens hustru och barn i äktenskap, om vid hans död arvsanspråk göres gällande av barn utom äktenskap, vars existens kanske varit för familjen okänd. På grund av giftermålsbalkens regler om giftorätt skulle det kunna hända, att av hustrun i boet införd egendom ginge i arv till ett mannens barn utom äktenskapet, om vilket hon ej ens haft vetskap. Det synes emellertid icke vara rättvist, att hänsynen för mannens familj får leda till fullständig arvlöshet för hans barn utom äktenskap, då faderskapet är erkänt eller eljest otvivelaktigt. Men det kan i detta sammanhang ifrågasättas, huruvida icke makar böra i lag åläggas att lämna varandra underrättelse om existensen av arvsberättigade barn. Därest dessutom i giftermålsbalken infördes en bestämmelse, motsvarande den nu föreslagna danska, att make är berättigad erhålla boskillnad, när andra maken vid äktenskapets ingående utan hans vetskap har ett arvsberättigat utomäktenskapligt barn eller senare har fått ett sådant barn, skulle hustru erhålla möjlighet att skydda sin egendom gentemot detta barns arvsanspråk.

Huruvida utomäktenskapligt barns arvsrätt bör i likhet med i Norge och Danmark utsträckas även till fädernefränder är ett spörsmål, som torde böra upptagas till utredning i sammanhang med frågan om sådant barns arvsrätt efter fader.

I fråga om utomäktenskapligt barns namn är huvudregeln enligt den svenska lagen, att barnet erhåller moderns släktnamn. Är modern gift eller är hon frånskild hustru, erhåller barnet det släktnamn, som tillkom henne såsom ogift. Dock må fadern eller, där modern är gift, hennes make giva barnet sitt släktnamn. Endast om barnet är trolovningsbarn, äger den, som har vårdnaden om detsamma, eller barnet själv, om det fyllt tjuguet år, bestämma att det skall bära faderns namn. Om barnet ej är trolovningsbarn, kan det sålunda icke utan faderns samtycke erhålla dennes släktnamn.

Gällande norska och danska lagar tillerkänna även i nu ifrågavarande hänseende utomäktenskapligt barn vidsträcktare rätt än den svenska lagen. Barnet har enligt förstnämnda lagar rätt till faderns såväl som till moderns släktnamn; dock att om faderns släktnamn icke erhållits vid barnets födelse, kan ett senare antagande därav endast ske enligt reglerna om namnförändring.

Den svenska lagens regler om faderskapets fastställande föranleda emellertid, att även i fråga om utomäktenskapligt barns rätt till faderns släktnamn kan en sådan allmän regel icke uppställas. Men i alla de fall, då faderskapet är erkänt eller eljest otvivelaktigt, och framför allt då föräld-

rarna sammanbo, synes det rimligt, att barnet erhåller den rätt att antaga faderns släktnamn, som enligt den svenska lagens förenämnda bestämmelse nu är förbehållen endast trolovningsbarn.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning dels angående utvidgande av den ömsesidiga arvsrätten mellan utomäktenskapligt barn samt dess fader och fädernefränder, dels ock angående utvidgande av sådant barns rätt att antaga faderns släktnamn samt för riksdagen framlägga de förslag till ändring av gällande lag om arv och eventuellt övriga lagar, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 18 januari 1936.

Olivia Nordgren.

Agda Östlund.

Ruth Gustafson.